

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Severná dimenzia a jej akčný plán“

(2006/C 24/11)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol v súlade s článkom 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému „Severná dimenzia a jej akčný plán“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 8. septembra 2005. Spravodajcom bol pán **Hamro-Drotz**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdzi 28. septembra) 163 hlasmi za, 2 proti, pričom sa 9 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Politika Európskej únie označovaná ako politika severnej dimenzie bola nastolená v roku 1999. Severná dimenzia je časť politiky vonkajších vzťahov EÚ, ktorej cieľom je zlepšovanie života v severných oblastiach Európy prostredníctvom regionálnej a cezhraničnej spolupráce. Severná dimenzia zahŕňa región Baltického mora a arktickú oblasť. Politika severnej dimenzie sa uplatňuje v rámci Dohody o partnerstve a spolupráci s Ruskom, ako aj Dohody o Európskom hospodárskom priestore (EHP – Nórsko, Island). V rámci politiky severnej dimenzie sa po rozšírení EÚ zvýšili aktivity s Ruskom, nasmerované predovšetkým do severozápadných regiónov.

Vzťahy medzi EÚ a Ruskom posilnilo schválenie „štyroch spoločných oblastí“. V máji 2005 sa dosiahla dohoda o tom, ako postupovať pri vytváraní týchto spoločných oblastí (cestovné mapy). Rusko tiež rokuje o vstupe do Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktorý by uľahčil obchodnú a hospodársku spoluprácu medzi EÚ a Ruskom. Všeobecný vývoj vo vzťahoch EÚ a Ruska vnáša podnety aj do politiky severnej dimenzie.

Je plánované užšie spojenie politiky severnej dimenzie so spoluprácou medzi EÚ a Ruskom. Tento aspekt sa spomína v záveroch zo zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo v dňoch 16. a 17. júna 2005: „Európska rada vyjadruje svoju spokojnosť s výsledkami 15. summitu EÚ a Ruska, ktorý sa konal 10. mája 2005, predovšetkým so schválením „cestovných máp“ pre vytvorenie štyroch spoločných oblastí... Ich implementácia posilní strategické partnerstvo medzi EÚ a Ruskom ako aj regionálnu spoluprácu, predovšetkým v rámci Severnej dimenzie.“

O severnej dimenzii sa tiež hovorí v cestovných mapách pre spoločné oblasti pod titulom „Spoločná hospodárska oblasť“: „...Bude sa zohľadňovať implementácia akcií v spoločnej hospodárskej oblasti a priority spoločne identifikované v rámci regionálnych organizácií a iniciatív, ako je Rada pobaltských štátov (CBSS), Severná dimenzia atď.“

Stanovisko k politike severnej dimenzie je pokračovaním práce výboru a bude príspevkom EHSV k ministerskej konferencii o politike severnej dimenzie, ktorá sa uskutoční v novembri 2005.

1. Ciele a prioritné oblasti Druhého akčného plánu severnej dimenzie (NDAP II) 2004 – 2006

1.1 Druhý akčný plán severnej dimenzie (NDAP II) ⁽¹⁾ nadobudol účinnosť v januári 2004.

1.2 Zahŕňa päť prioritných oblastí:

- hospodárstvo, obchod a infraštruktúra
- ľudské zdroje, vzdelávanie, vedecký výskum a zdravie
- životné prostredie, jadrová bezpečnosť a prírodné zdroje
- cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj
- spravodlivosť a vnútorné záležitosti.

1.3 NDAP II sa takisto venuje špecifickým regiónom: Kaliningradu a arktickej oblasti. Podporuje spojené akcie všetkých zúčastnených partnerov na posilnenie hospodárskej politiky, politiky zamestnanosti a sociálnej politiky.

1.4 NDAP II opisuje rôzne možnosti činnosti v týchto oblastiach, pričom praktickú organizáciu činnosti ponecháva na zainteresovaných účastníkov. Politika severnej dimenzie nedisponuje samostatným rozpočtom, ale je financovaná z rozličných programov EÚ (napr. Tacis), príslušnými vládami a medzinárodnými finančnými ústavami (Severská investičná banka, Európska banka pre obnovu a rozvoj, atď.).

1.5 Európska komisia pripravuje výročné správy o postupe implementácie NDAP II. Výročná správa o postupe implementácie za rok 2004 opisuje obrovské množstvo aktivít v spomínaných piatich prioritných oblastiach. Správa takisto hovorí o závere EHSV, že občianske organizácie majú slabé vedomosti o aktivitách politiky severnej dimenzie a vyzýva na zvýšenie verejnej informovanosti a ďalšie zapojenie regionálnych organizácií do realizácie a sledovania aktivít v rámci politiky severnej dimenzie.

⁽¹⁾ NDAP II je k dispozícii na adrese: http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/ndap/com03_343.pdf

1.6 Implementácia NDAP II sa monitoruje ročne: stretnutie vysokých úradníkov sa uskutočnilo v roku 2004, ministerská konferencia sa uskutočnila v roku 2005 a ďalšie stretnutie vysokých úradníkov je naplánované na druhú polovicu roku 2006.

2. Severná dimenzia a Európsky hospodársky a sociálny výbor

2.1 Akčný plán NDAP II požaduje, aby Európsky hospodársky a sociálny výbor prispel k jeho implementácii: „Na zabezpečenie širokej účasti skupín občianskej spoločnosti na procese kontroly v rámci akčného plánu by tiež pomohlo, keby bol EHSV schopný organizovať výročné fóra o implementácii akčného plánu, na ktorých by sa zišli zástupcovia spoločenských a hospodárskych organizácií reprezentovaných vo výbore.“⁽²⁾

2.2 Požiadavka bola založená na príspevkoch EHSV v predchádzajúcich rokoch, teda na stanoviskách k nasledovným témam: „Vzťahy medzi Európskou úniou a krajinami na pobreží Baltického mora“⁽³⁾, „Severná dimenzia EÚ vrátane vzťahov s Ruskom“⁽⁴⁾, „Severná dimenzia: Akčný plán pre severnú dimenziu vo vonkajšej a cezhraničnej politike Európskej únie na roky 2000 – 2003“⁽⁵⁾ a „Strategické partnerstvo medzi EÚ a Ruskom: Aké budú ďalšie kroky?“⁽⁶⁾ na vyhláseniach k ministerskému stretnutiu o politike severnej dimenzie v rokoch 1999, 2001 a 2002 a záveroch z dvoch konferencií (fór) o politike severnej dimenzie, ktoré zorganizoval EHSV v rokoch 2001 a 2003.

2.3 EHSV odpovedal na požiadavku Komisie kladne a rozhodol sa zbierať informácie o názoroch občianskych organizácií na nasledovné oblasti:

- povedomie o implementácii NDAP II a zapojenie občianskych organizácií do implementácie NDAP II, buď vyžiadanou činnosťou alebo činnosťou z vlastnej iniciatívy
- stanoviská a odporúčania občianskych organizácií ohľadom obsahu a realizácie NDAP II.

2.4 Názory občianskych organizácií sa v roku 2004 zbierali pomocou dotazníka, ktorý sa hojne rozosielať občianskym organizáciám vo všetkých zainteresovaných krajinách a rozdeľoval prostredníctvom prieskumných misií v Gdaňsku, Kaliningrade a Rige.

3. Závery a odporúčania EHSV v roku 2004

3.1 EHSV bol reprezentovaný na stretnutí vysokých úradníkov v októbri 2004 a závery a odporúčania predstavil v správe k tomuto stretnutiu.⁽⁷⁾

⁽²⁾ KOM(2003) 343 v konečnom znení, 10.6.2003, s. 16.

⁽³⁾ Ú. v. ES C 73 z 9.3.1998, s. 57.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES C 368 z 20.12.1999, s. 39.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES C 139 z 11.5.2001, s. 42.

⁽⁶⁾ Ú. v. ES C 125 z 27.5.2002, s. 39.

⁽⁷⁾ Správa EHSV za rok 2004 týkajúca sa zistení EHSV v rámci akčného plánu NDAP II Európskej únie.

3.2 Všeobecné závery o zapojení občianskych organizácií do Druhého akčného plánu severnej dimenzie (NDAP II) sú také, že občianske organizácie:

- majú vo všeobecnosti slabé vedomosti o politike severnej dimenzie
- sú len okrajovo zapojené do implementácie NDAP II
- nezohrávajú žiadnu úlohu (z výnimkou činnosti EHSV) v sledovaní implementácie.

Zdalo sa, že v týchto troch ohľadoch je v „starých“ členských štátoch v regióne kladnejšia situácia, než v ostatných štátoch.

Oslovené občianske organizácie mali všeobecný záujem získať viac informácií o politike severnej dimenzie a NDAP II, zapojiť sa do projektov a zúčastňovať sa monitorovania na národnej i európskej úrovni.

EHSV navrhol, že by sa malo zlepšiť rozširovanie informácií o NDAP II pre občianske organizácie, ako aj ich zapájanie do implementácie a monitorovania.

EHSV ponúkol pomoc pri informačných a monitorovacích činnostiach na európskej úrovni, ale zároveň podčiarkol, že činnosti v rámci politiky severnej dimenzie by v prvom rade mali prebiehať na subregionálnej, národnej a miestnej úrovni so zámerom zapojiť do konštruktívnej interakcie správne orgány a zainteresované občianske organizácie.

EHSV podporil zásadu uvedenú v NDAP II⁽⁸⁾, že zástupcovia občianskej spoločnosti by mali byť povzbudzovaní k účasti na výročných stretnutiach vysokých úradníkov.

Navrhoval tiež, aby EÚ počas realizácie NDAP II zvažila niektoré ďalšie aspekty:

- pozdvihnutie profilu politiky severnej dimenzie vo vzťahoch EÚ a Ruska a v rozvoji susedskej politiky EÚ
- zorganizovanie stretnutia v rámci politiky severnej dimenzie v regióne, vrátane Kaliningradu (pre občianske organizácie v regióne by to bolo veľmi prospešné)
- zlepšenie opatrení na uľahčenie financovania malých projektov so zámerom podporiť cezhraničné styky medzi občianskymi organizáciami v regióne
- objasnenie disponibilných zdrojov EÚ na financovanie projektov politiky severnej dimenzie (občianske organizácie majú ťažkosti nájsť zdroje financovania)

⁽⁸⁾ KOM(2003) 343 v konečnom znení, s. 16

- rozširovanie informácií v regióne, vrátane Kaliningradu, o Európskej investičnej banke a iných poskytovateľoch financovania, ktorí by mohli byť partnermi v potenciálnych projektoch v rámci politiky severnej dimenzie.
- zváženie vhodného usmerňovania politiky severnej dimenzie pri príprave nového finančného rámca Európskej únie na roky 2007 – 2013.

3.3 Tieto odporúčania majú stále svoje opodstatnenie.

4. EHSV pokračoval v udržiavaní stykov s občianskymi organizáciami, ktorých sa Severná dimenzia týka

4.1 EHSV v správe za rok 2004 vyjadril svoj zámer prispieť k ministerskej konferencii v roku 2005, ako aj k stretnutiu vysokých úradníkov v roku 2006 vychádzajúc z tých istých kritérií, ako v roku 2004.

4.2 EHSV v kontexte novovytvorenej kontaktnej skupiny pre východnú Európu pokračoval vo svojej činnosti v oblasti politiky severnej dimenzie. Kontaktná skupina pre východnú Európu pozostáva z členov EHSV a zaoberá sa činnosťou Výboru nasmerovanou do východoeurópskych krajín. Cieľom týchto aktivít je podporiť politiku EÚ, zlepšiť vzťahy s východoeurópskymi krajinami, prispieť názormi občianskych organizácií v danom kontexte a vytvoriť priame styky s aktérmi občianskej spoločnosti v týchto krajinách.

4.3 EHSV šíri informácie o politike severnej dimenzie prostredníctvom svojich stykov a odkazovaním na Informačný systém Komisie k severnej dimenzii (NDIS).

4.4 EHSV v rámci prípravy stanoviska rozposlal v júni 2005 približne stovke občianskych spoločností dotazník. Výbor takisto diskutoval o politike severnej dimenzie s ruskými občianskymi organizáciami počas vypracovávania stanoviska k vzťahom medzi EÚ a Ruskom. Závěry tohto stanoviska preto odrážajú aj názory občianskych organizácií v partnerských krajinách.

5. Závěry založené na prieskume EHSV z roku 2005

5.1 Všeobecné vedomosti o politike severnej dimenzie

5.1.1 Prieskum všeobecného verejného povedomia o NDAP II sa vykonal v júni 2005. Dotazníky boli zaslané rozličným občianskym organizáciám v krajinách, v ktorých sa aktivity podľa akčného plánu hlavne uskutočňujú (pobaltské a škandinávské krajiny, Nemecko, Rusko vrátane oblasti Kaliningradu a Poľsko). V dotazníku bolo treba vyjadriť názory na tie isté aspekty ako aj v minuloročnom dotazníku: po a) vedomosti aktérov občianskej spoločnosti o politike severnej dimenzie a NDAP II, po b) názor občianskych organizácií na politiku

severnej dimenzie a po c) zapojenie občianskych organizácií do implementácie a sledovania NDAP II.

5.1.2 Vrátilo sa iba 20 odpovedí, čo poukazuje na všeobecne nízke povedomie ohľadom politiky severnej dimenzie a NDAP II: Tento názor ešte viac podporujú výsledky vyhodnotenia dotazníkov. Kým väčšina občianskych organizácií odpovedala, že organizácia má akúsi predstavu o politike severnej dimenzie a NDAP II, iba v niektorých prípadoch bolo zrejme, že občianske organizácie majú skutočné vedomosti o NDAP II. Tretina občianskych organizácií odpovedala, že čosi o politike severnej dimenzie a NDAP II počula.

5.1.3 Javí sa, že niektorí aktéri vedia o tých niekoľkých verejno-súkromných partnerstvách v rámci politiky severnej dimenzie, predovšetkým o environmentálnom partnerstve (NDEP). Okrem toho sa viaceré občianske organizácie o politike severnej dimenzie dozvedeli od rôznych regionálnych organizácií v pobaltskej oblasti, predovšetkým od Rady pobaltských štátov (CBSS). Sieť zamestnávateľských organizácií (BAC – Poradný výbor pre podnikanie) a odborových organizácií (BASTUN – Sieť pobaltských odborových organizácií) takisto prispeli k poznatkom o politike severnej dimenzie u svojich členov.

5.1.4 Na NDAP II sa niektorí aktéri pozerajú ako na program, ktorý sa netýka občianskych organizácií, a skôr ho považujú za politický projekt regionálnej spolupráce medzi vládami a príslušnými správnymi orgánmi. Zdá sa, že to tak je napriek snahám komisie zlepšiť verejnú informovanosť prostredníctvom iniciatívy nazvanej „Informačný systém Severnej dimenzie“.

5.2 Informovanie občianskych organizácií a ich zapájanie do aktivít v rámci politiky severnej dimenzie miestnymi orgánmi

5.2.1 Výsledky vyhodnotenia dotazníkov jasne ukazujú, že vlády, správne orgány a iné združenia vyvinuli veľmi málo iniciatív na informovanie občianskych organizácií a ich zapájanie do NDAP II. Bolo iba niekoľko ohlasov, ktoré takéto iniciatívy potvrdzovali. Príslušné správne orgány však v niektorých krajinách iniciovali semináre a pracovné stretnutia, ktoré sa zameriavali na realizáciu NDAP II. To isté bolo v prípade regionálnych organizácií.

5.2.2 Iba niekoľko občianskych organizácií sa do NDAP II zapojilo z vlastnej iniciatívy. Týkalo sa to aktivít spojených so zlepšovaním investičných podmienok v oblasti politiky severnej dimenzie, spolupráce s inými združeniami v krajinách severnej dimenzie, diskusií o budúcnosti politiky severnej dimenzie a celkovo sledovania jej vývoja.

5.3 Všeobecný názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II

Celkovo je názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II skôr kladný, napriek určitým výnimkám. Väčšina občianskych organizácií má buď kladný alebo veľmi kladný názor na politiku severnej dimenzie a NDAP II, kým niekoľko občianskych organizácií ich hodnotí záporne a niektoré nemajú žiadny názor, hlavne kvôli nedostatku vedomostí o aktivitách v rámci politiky severnej dimenzie a NDAP II.

5.4 Najdôležitejšie oblasti NDAP II

Zdá sa, že v krajinách dopytovaných občianskych organizácií dochádza k všeobecnému zbližovaniu názorov na najdôležitejšie oblasti NDAP II. Oblasť hospodárstva, obchodu a infraštruktúry, oblasť životného prostredia, jadrovej bezpečnosti a prírodných zdrojov. Oblasť cezhraničnej spolupráce a regionálneho rozvoja spomínali občianske organizácie ako oblasti s najväčšou dôležitosťou v rámci NDAP II. Zdá sa, že o oblasť spravodlivosti a vnútorných záležitostí, Kaliningrad a arktickú spoluprácu sa občianske organizácie zaujímajú menej.

Oblasti NDAP II	Kolkokrát spomenuté
hospodárstvo, obchod a infraštruktúra	*****
ľudské zdroje, vzdelávanie, vedecký výskum a zdravie	*****
životné prostredie, jadrová bezpečnosť a prírodné zdroje	*****
cezhraničná spolupráca a regionálny rozvoj	*****
spravodlivosť a vnútorné záležitosti	***
Kaliningrad	*****
arktická spolupráca	****

5.5 Prioritné činnosti

Občianske organizácie zastávali názor, že vo vyššie uvedených oblastiach by sa mali uprednostniť nasledovné činnosti:

- riešenie problematiky trhu práce, zamestnanosti a sociálneho dialógu
- podpora malých a stredných podnikov
- uľahčenie obchodných a hospodárskych vzťahov

— zlepšenie podmienok na cezhraničné investovanie

— prepojenie infraštruktúr a zlepšenie dopravných sietí.

Občianske organizácie okrem toho podčiarkli potrebu ďalších doplnkových opatrení:

- činnosti na zapojenie aktérov občianskej spoločnosti do implementácie NDAP II
- vytvorenie štruktúr na implementáciu NDAP II
- poskytnutie dostatočných zdrojov na NDAP II
- rozosielanie správ o pokroku v realizácii NDAP II.

6. Odporúčania k politike severnej dimenzie

6.1 EHSV podporuje pokračovanie regionálnej spolupráce v severnej časti Európy prostredníctvom štruktúrovanej a mnohostrannej cezhraničnej spolupráce, ktorá zahŕňa aj nečlenské štáty. Politika severnej dimenzie sa javí byť veľmi vhodná na dosiahnutie tohto cieľa.

6.2 EHSV podporuje zámer spojiť politiku severnej dimenzie so spolupracou medzi EÚ a Ruskom so štyrmi spoločnými oblasťami. EHSV vo svojom nedávnom stanovisku „Prínos občianskej spoločnosti k vzťahom medzi EÚ a Ruskom“⁽⁹⁾ v bode 3.2.5 konštatoval: „EÚ a Rusko by teda mali spolupracovať pri oživení regionálnej spolupráce – Severnej dimenzie... EHSV s potešením konštatuje, že tento aspekt bol tiež zodpovedajúco zohľadnený v „cestovných mapách“ a podporuje prijatie ďalších opatrení na rozvoj regionálnej spolupráce ako súčasť vzťahov medzi EÚ a Ruskom.“

6.3 Úspešná regionálna spolupráca v rámci severnej dimenzie by si vyžadovala, aby sa Rusko riadne zúčastňovalo na príprave a implementácii budúcej politiky severnej dimenzie. Mali by sa zvažovať mechanizmy spolupráce v tomto kontexte, napríklad spoločný riadiaci výbor, pričom by sa taktiež brali do úvahy ostatné krajiny v danom regióne, ktoré nie sú členmi EÚ.

6.4 EHSV podčiarkuje odporúčania zo svojho stanoviska na tému vzťahov medzi EÚ a Ruskom, podľa ktorých by sa záležitosti občianskej spoločnosti mali pozdvihnúť do cestovných map pre vzťahy medzi EÚ a Ruskom a aktéri občianskej spoločnosti zapojiť do spolupráce medzi EÚ a Ruskom. Okrem iného by sa malo uvažovať o spôsoboch, ako zaviesť štruktúrované konzultácie s občianskymi organizáciami v budúcich mechanizmoch politiky severnej dimenzie.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 294, 25.10.2005, s. 21.

6.5 Pre budúcnosť má význam päť oblastí spolupráce v rámci politiky severnej dimenzie. Predovšetkým by sa malo ťažiť z kladných skúseností s koncepciou partnerstva (životné prostredie, sociálne veci a zdravie, informačné technológie). Z tohto hľadiska by sa malo vážne uvažovať o vytváraní partnerstiev v nasledovných oblastiach:

- infraštruktúra a logistika
- zamestnanosť, ľudské zdroje a sociálne veci, vrátane občianskeho dialógu
- cezhraničná a medziludská spolupráca zahŕňajúca mládež, vzdelávanie a kultúru.

6.6 Jestvujúce regionálne organizácie pobaltskej oblasti, predovšetkým Rada pobaltských štátov (CBSS), zohrávajú ústrednú úlohu v nadchádzajúcom uplatňovaní politiky severnej dimenzie. Občianske organizácie by v tomto kontexte mali dobrú príležitosť zapojiť sa a prispieť k politike severnej dimenzie prostredníctvom svojich regionálnych kooperačných sietí a svojich jestvujúcich kontaktov so spomenutými organizáciami.

6.7 EHSV znova opakuje svoje odporúčanie z roku 2004, že by sa malo posilniť šírenie verejných informácií o politike severnej dimenzie. Na tento účel je potrebné upgradovať Infor-

mačný systém Severnej dimenzie. EHSV takisto zdôrazňuje, že informácie by sa predovšetkým mali rozširovať na národnej a miestnej úrovni, pretože je to zodpovednosťou vlád a príslušných správnych orgánov v štátoch, ktorých sa to týka. Lepšia informovanosť by podnecovala širší záujem o politiku severnej dimenzie a povzbudzovala aktérov občianskej spoločnosti na rozširovanie svojej účasti a svojho príspevku.

6.8 Financovanie partnerstiev v rámci politiky severnej dimenzie by sa malo určovať od prípadu k prípadu, a takisto vlády a medzinárodné financujúce inštitúcie by mali zohrávať v tomto ohľade ústrednú úlohu. Finančné mechanizmy Nórska a EHP by takisto boli prínosom v podpore predovšetkým spoločných cezhraničných akcií v rámci politiky severnej dimenzie. Počnúc rokom 2007 by sa mal stať aktuálnym „Násť európskeho susedstva a partnerstva“ (ENPI).

6.9 EHSV bude pokračovať vo svojej činnosti týkajúcej sa politiky severnej dimenzie a chystá sa prispieť k stretnutiu vysokých úradníkov v roku 2006. Príspevky môžu odrážať aj závery vychádzajúce z diskusií Výboru s občianskymi organizáciami v partnerských krajinách. EHSV by bol pripravený prispieť k ďalším úvahám o budúcej implementácii politiky severnej dimenzie.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND